

Vagina verhalen in

Eve Ensler, Amerikaans auteur en actrice sprak halverwege de jaren 90 wereldwijd met een paar honderd vrouwen over hun seksuele ervaringen. De verhalen over vrouwelijke seksualiteit liepen sterk uiteen, variërend van verhalen over prettige eerste soloseks tot hartverscheurende getuigenissen over gruwelijke verkrachtingen.

Ensler bewerkte de interviews tot monologen en presenteerde die in haar one woman-show als *The Vagina Monologues* op Broadway. Ensler, uit de generatie die nog over 'daar beneden' spreekt als ze de vrouwelijke geslachtsorganen bedoelt, ziet de monologen als onderdeel van een kruistocht tegen de schaamte en verlegenheid waarmee de vrouwelijke seksualiteit vaak nog omgeven is.

De monologen zijn in 35 talen vertaald en trekken in heel Europa en Amerika nog altijd volle zalen. Bekende vrouwelijke Nederlanders brachten de monologen in Nederland over het voetlicht. Inmiddels staan ook vrouwen met een islamitische achtergrond op de planken met *De gesluierde Monologen* en maken de monologen deel uit van de dovencultuur.

Het Handtheater, de Nederlandse theatergroep die tweetalige voorstellingen (in de Nederlandse Gebarentaal en gesproken Nederlands) maakt, is nog tot en met april 2005 op verschillende plaatsen in het land te zien met de voorstelling *Vagina Verhalen*.

Als horende een voorstelling in gebarentaal bezoeken is een bijzondere ervaring. Het begint al met een dubbele bezetting aan de kassa waar bezoekers kunnen kiezen of ze in de Nederlandse Gebarentaal of het gesproken Nederlands te woord gestaan worden. Geroezemoes van wachtenden voor een voorstelling is er deze keer weinig en nauwelijks verstaanbaar, maar te zien is er des te meer: groepjes mensen die enthousiast gebaren en intensief gebruik maken van hun mimiek.

Aan de *Vagina verhalen* doen zestien actrices mee, vrouwen met en zonder acteervaring, variërend van heel jong, jong, middelbaar tot

oud. Het gaat om glossy meiden, degelijk ogende vrouwen, moederlijk vrouwen en alternatieve types. Kortom, een interessante mix die ook zonder taal interessant is om naar te kijken. Behalve leeftijd en leefstijl is ook de achtergrond van de speelsters divers. De ploeg bestaat uit allochtone en autochtone actrices en de ene helft is horend, de andere doof.

Aan het begin van de voorstelling vertelt Perwin, dove actrice van Turkse komaf, een verhaal. Dat begint met rustige gebaren en 'n dromerige blik. De gebaren worden heftiger, de mimiek verwrongen en radeloos wordt haar blik. Op sommige momenten lijkt ze heftig te dansen. Hoewel ik jaren geleden een aantal cursussen Nederlandse Gebarentaal gevolgd heb versta ik haar nauwelijks. Duidelijk is dat het over een ingrijpende gebeurtenis gaat. Aan het eind van de voorstelling vertelt ze hetzelfde verhaal opnieuw, vergezeld van een horende actrice die haar gebaren vertaalt. Ze vertelt het verhaal van een Bosnische vrouw die meerdere malen op een gruwelijke manier is verkracht, zo blijkt.

Andere, korte scènes over alternatieven voor het woord vagina volgen. Lollie, doosje, poesje, stortgat, koffieboon, gleuf, voorbibs en nog veel meer. Ze passeren allemaal de revue. Dove actrices gebaren die woorden, horende actrices spreken ze uit. en ondertussen dansen ze wervelend in het rond.

Een boze dove vrouw komt op. Ze vertelt over haar kaal geschoren vagina, een vagina als stekelbol. En dan die jeuk. Partner eist dat ze zich scheert. De vrouw gaat te rade bij een psychiater. 'Gewoon scheren mevrouw', is zijn advies. 'Wie van haar vagina houdt, houdt van schaamhaar. Schaamhaar is bescherming', is haar conclusie. Ze verlaat haar partner. De vrouw gebaart kordaat, is nu eens laconiek, dan weer bloedserieus. Een horende actrice vertaalt haar gebaren in gesproken Nederlands. De vertaling is niet alleen dienstbaar aan de gebarentaal, het verrijkt het spel, geeft aan het vrij wrange verhaal een luchtig en komisch accent.

Het Handtheater heeft niet alleen gebruik

Voor meer informatie
over het handtheater en
de speellijst:
www.handtheater.nl

gebarentaal

gemaakt van Ensler's verhalen. In de voorstelling zijn ook vijf nieuwe verhalen van dove vrouwen opgenomen. Authentieke verhalen die bij horenden een nieuw daglicht werpen op wat het betekent een dove vrouw te zijn. Zo vernemen we dat dove vrouwen niet begrijpen dat horende mannen/mensen graag bij gedempt licht vrijen. Of, nog raarder, vrijen met achtergrondmuziek! 'Als je seks hebt wil je elkaar toch goed kunnen zien, kijk je elkaar toch voortdurend aan om te zien of de ander het naar de zin heeft?'

Wrang en hilarisch is ook het verhaal van de oudste dove actrice (70). Ze vertelt over haar coming out als lesbische vrouw. Op haar veertigste had ze haar eerste seksuele ervaring met een vrouw, die haar helemaal in de war bracht. Ze veranderde, raakte in zichzelf gekeerd en dat viel op. Ook haar baas merkte iets en nodigde haar uit voor een gesprek. 'Oh, je bent gewoon lesbisch,' was zijn conclusie en hij stopte haar informatie-materiaal toe. Jemig, lesbisch, twee vrouwen, bestaat dat ook? Twee mannen samen, dat kende ze wel. Sinds ze lesbische seks bedrijft en twee vagina's samen een worden, heeft ze het gevoel dat ze regelmatig opgetild wordt

In tegenstelling tot wat ik vreesde is de voorstelling nooit statisch. Dat is mede te danken aan choreografe Beppie Blankert, die aan de meeste scènes een dansant karakter gaf. De sensuele, soepel vallende stoffen van de kleding en de kleuren - voornamelijk rode, oranje en bruintinten - versterken dat karakter

'Het woord vagina doet me denken aan het woord infectie, het is een woord dat totaal niet-sexy is' aldus Ensler in een van haar interviews. Tijdens en na de voorstelling Vagina verhalen heb ik geen moment associaties gehad met het steriele begrip infectie.

Regisseuse Mieke Julien heeft lang aan de voorstelling gewerkt. Aan de repetitieperiode ging een werkproces van een half jaar vooraf, waarin dove en horende vrouwen de gelegenheid kregen elkaar te leren kennen door middel van beweging, dans en drama. Er is immers sprake van twee culturen en tweeta-

Illustratie: Heinz Mölders

ligheid, aldus Julien. Sommige horende vrouwen wisten wel iets van de dovencultuur, maar er bestonden wederzijds behoorlijk wat vooroordelen.

'Als je kijkt naar de seksuele ervaringen van dove vrouwen vallen twee dingen op. Enerzijds zijn ze vrijer in hun seksualiteit, hebben ze minder normen want minder informatie en kennis. Anderzijds hebben ze veel vaker te maken met seksueel misbruik.'

👤 Petra Jorissen